

ARN²⁰⁰⁶

**Aanbestedingsreglement Nutssectoren
2006**

Considerans

- het Besluit aanbestedingen speciale sectoren (Bass) is met ingang van 1 december 2005 van kracht;
- aanbestedende diensten in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en postdiensten, vanouds gezamenlijk aangeduid als 'de nutssectoren', zijn met ingang van die datum verplicht om opdrachten overeenkomstig de bepalingen van het Bass te gunnen;
- uit het Bass zijn abstracte en concrete regels af te leiden waaraan de onder het toepassingsbereik van het Bass vallende Europese aanbestedingsprocedures moeten voldoen, een en ander op vrijwel dezelfde wijze als richtlijn 93/38/EG dat voor het van kracht worden van het Bass deed;
- een groot aantal aanbestedende diensten in de nutssectoren maken in aanvulling op dat soort regels gebruik van een (al dan niet eigen) aanbestedingsreglement, waarin op een meer nauwkeurige wijze het verloop van de aanbestedingsprocedures is beschreven. Daarin zijn veelal ook de niet aan het Bass onderworpen nationale aanbestedingsprocedures beschreven;
- het toepassen van een generiek en voldoende flexibel aanbestedingsreglement met daarin spelregels voor zowel Europese als nationale aanbestedingsprocedures, draagt bij aan focus en verdere professionalisering van de aanbestedende dienst en schept vooraf rechtszekerheid voor geïnteresseerde marktpartijen;
- een aantal aan het Bass onderworpen aanbestedende diensten hebben gezamenlijk het initiatief genomen om tot het voorliggende aanbestedingsreglement te komen dat door iedere aanbestedende dienst in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en postdiensten kan worden gebruikt;
- aanbestedende diensten in de nutssectoren worden dan ook uitgenodigd om van dit reglement gebruik te gaan maken, opdat zich naar analogie bij de aan het Besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten (Bao) onderworpen overheden ook bij de nutssectoren een gemeenschappelijk gebruik ontwikkelt.

Het beheer en de verdere ontwikkeling van het ARN²⁰⁰⁶ is toevertrouwd aan de gebruikersgroep ARN²⁰⁰⁶. Aanbestedende diensten die het ARN²⁰⁰⁶ willen gebruiken en die mee willen denken bij de verdere ontwikkeling daarvan kunnen aan die gebruikersgroep deelnemen.

Nadere informatie kan worden verkregen bij het secretariaat van de gebruikersgroep,

Telefoonnummer: 030 – 235 8445

Faxnummer: 030 – 235 6341

E-mailadres: Jessica.Belt@ProRail.nl

Inhoudsopgave		3
Deel I	Algemeen	4
1	Aanduidingen, begripsbepalingen	4
2	Termijnen	6
3	Toepasselijkheid	6
4	Vaststelling en inleiding van de aanbestedingsprocedure	6
5	Taal en communicatiemiddelen	8
Deel II	Selectie- en gunningsprocedure	9
6	Selectieprocedure	9
7	Uitsluitingscriteria	9
8	Minimumeisen	10
9	Combinaties	12
10	Intra-concernrelaties	12
11	Genomineerde onderopdrachtnemers	13
12	Selectiecriteria	13
13	Aanvulling en verificatie van referenties	13
14	Gunningsprocedure en opdracht	14
15	Elektronische veiling	15
Deel III	Aanbestedingsprocedures	16
<i>A</i>	<i>Openbare procedure</i>	<i>16</i>
16	Opvragen bestek en selectieleidraad	16
17	Inlichtingen	16
18	Inschrijving	16
19	Inschrijving op alternatieven	17
20	Termijn van gestanddoening	18
21	Aanbesteding	18
22	Proces-verbaal van aanbesteding	18
23	Ongeldigheid van aanbiedingen	18
<i>B</i>	<i>Niet-openbare procedure</i>	<i>19</i>
24	Opvragen selectieleidraad	19
25	Aanmelding als gegadigde	19
26	Uitnodiging tot het doen van een aanbieding	19
27	Inschrijving en aanbesteding	20
<i>C</i>	<i>Procedure van gunning door onderhandelingen</i>	<i>20</i>
28	Opvragen selectieleidraad; aanmelding als gegadigde	20
29	Uitnodiging tot het voeren van overleg	20
30	Overleg	21
31	Uitnodiging tot het doen van een aanbieding	21
32	Inschrijving en aanbesteding	22
33	Onderhandelingen na de aanbesteding	22
<i>D</i>	<i>Onderhandse procedures</i>	<i>23</i>
34	Algemeen	23
35	Uitnodiging, inschrijving en aanbesteding	23
Deel IV	Overige bepalingen	24
36	Van toepassing zijnd recht	24
37	Beslechting van geschillen	24
38	Slotbepaling	24

Deel I Algemeen

1 Aanduidingen, begripsbepalingen

Van toepassing zijn de in artikel 1 Bass opgenomen begripsbepalingen. In aanvulling daarop gelden de volgende aanduidingen en begripsbepalingen:

aanbesteding:	de formele vaststelling van de tijdig ontvangen aanbiedingen;
aanbestedingsprocedure:	een procedure als bedoeld in Deel III;
aanbieding:	een overeenkomstig de eisen van de aanbestedende dienst opgestelde offerte;
Aankondiging:	een in het Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen gepubliceerde oproep tot mededinging als bedoeld in artikel 42 Bass, die voldoet aan de in artikel 44 Bass vermelde eisen;
Bao:	Besluit van 16 juli 2005, houdende regels betreffende de procedures voor het gunnen van overheidsopdrachten voor werken, leveringen en diensten (Besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten), Staatsblad 2005, 408;
Bass:	Besluit van 16 juli 2005, houdende regels betreffende de procedures voor het gunnen van opdrachten in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en postdiensten (Besluit aanbestedingen speciale sectoren), Staatsblad 2005, 409;
bekendmaking:	een op elke andere wijze dan de aankondiging gepubliceerde oproep tot mededinging;
bestek:	een beschrijvend document als bedoeld in artikel 1, onderdeel ccc., Bass, waarin is opgenomen een beschrijving van het uit te voeren werk of de te verrichten levering of dienst, daaronder begrepen een vraagspecificatie of een programma van eisen, de daarbij behorende tekeningen en de daarvoor geldende eisen en voorwaarden;
Bureau BIBOB:	het Bureau bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur als bedoeld in de Wet BIBOB;
combinant:	een ondernemer die deelneemt aan een combinatie;
combinatie:	een samenwerkingsverband van ondernemers als bedoeld in artikel 10 Bass;
Combinatieovereenkomst	een overeenkomst die voldoet aan de vereisten van het Besluit vrijstelling combinatieovereenkomsten van 25 november 1997 (Stb. 1997, 592);
dag:	kalenderdag;
dochteronderneming:	een dochtermaatschappij als bedoeld in artikel 2:24a BW;
erkenningregeling:	een overeenkomstig artikel 54 Bass opgezet kwalificatiesysteem;
genomineerde onderopdrachtnemer:	onderopdrachtnemer op wiens financiële en economische draagkracht of technische en organisatorische bekwaamheid een gegadigde zich beroept om aan de minimeisen en selectiecriteria te voldoen;
gunning:	de aanvaarding van een aanbieding, als bedoeld in artikel 6:217, eerste lid, BW;
gunningscriteria:	de criteria als bedoeld in artikel 56, eerste lid, Bass, aan de hand waarvan de aanbestedende dienst de aanbiedingen beoordeelt en de gunningsbeslissing neemt;
inschrijving:	de indiening van de aanbieding op de door de aanbestedende dienst voorgeschreven wijze;
Lid-Staat:	een land dat lid is van de Europese Unie;

minimumeisen:	de door de aanbestedende dienst te stellen eisen, waaraan gegadigden en inschrijvers moeten voldoen om voor de gunning van de opdracht in aanmerking te kunnen komen, respectievelijk om te mogen deelnemen aan een niet-openbare procedure of een procedure van gunning door onderhandelingen;
moederonderneming:	een moederonderneming als bedoeld in artikel 1 van de zevende richtlijn nr. 83/349/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 13 juni 1983 op de grondslag van artikel 54, lid 3, sub g, van het Verdrag betreffende de geconsolideerde jaarrekening (PbEG L 193), alsmede iedere onderneming die feitelijk een overheersende invloed op een andere onderneming uitoefent;
niet-openbare procedure:	de aanbestedingsprocedure als bedoeld in Deel III B;
nota van inlichtingen:	één of meer nota's die van verstrekte inlichtingen zijn opgemaakt;
onderhandse procedure:	de aanbestedingsprocedures als bedoeld in Deel III D;
ondernemer:	een aannemer, een leverancier of een dienstverrichter;
Openbare procedure:	de aanbestedingsprocedure als bedoeld in Deel III A;
percelen:	gelijktijdig, doch afzonderlijk te gunnen gedeelten van een werk, een dienst of een homogene levering;
procedure van gunning door onderhandelingen:	de aanbestedingsprocedure als bedoeld in Deel III C;
proces-verbaal van aanbesteding:	een verslag waarin de bij een aanbesteding ingekomen aanbiedingen zijn vastgelegd;
proces-verbaal van aanwijzing:	een verslag waarin de bij een aanwijzing ter plaatse verstrekte gegevens zijn vastgelegd;
referenties:	de bewijzen, gegevens en verklaringen op basis waarvan de aanbestedende dienst vaststelt dat geen van de uitsluitingscriteria van toepassing is, dat een gegadigde of inschrijver voldoet aan de minimumeisen en in hoeverre door een gegadigde wordt voldaan aan de selectiecriteria;
Richtlijn Nutssectoren:	Richtlijn 2004/17/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 31 maart 2004 houdende coördinatie van de procedures voor het plaatsen van opdrachten in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en postdiensten (PbEG L 134/1 van 30 april 2004);
selectiecriteria:	de criteria, op basis waarvan de aanbestedende dienst niet uitgesloten gegadigden die voldoen aan de minimumeisen selecteert die bij een niet-openbare procedure een aanbidding mogen doen of die bij een procedure van gunning door onderhandelingen aan het overleg mogen deelnemen;
selectieleidraad:	een door de aanbestedende dienst opgesteld beschrijvend document als bedoeld in artikel 1, onderdeel ccc., Bass, waarnaar in voorkomend geval in de aankondiging en de bekendmaking wordt verwezen en die in dat geval daarvan een onlosmakelijk onderdeel vormt, waarin een nadere omschrijving van de opdracht is gegeven en waarin de aan gegadigden en inschrijvers te stellen minimumeisen, de toepasselijke selectiecriteria, alsmede de wijze waarop referenties aan de aanbestedende dienst moeten worden gepresenteerd, zijn opgenomen;
uitsluitingscriteria:	de algemene criteria die de aanbestedende dienst hanteert bij het toelaten van gegadigden of inschrijvers tot zijn aanbestedingsprocedures;

Wet BIBOB: Wet van 20 juni 2002, houdende regels inzake de bevordering van integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur met betrekking tot beschikkingen of overheidsopdrachten (Stb. 2002, 347).

2 Termijnen

- 2.1 Een in dit reglement genoemde termijn gaat in bij de aanvang van het eerste uur van de eerste dag ervan en eindigt bij het einde van het laatste uur van de laatste dag daarvan.
- 2.2 Indien een in dit reglement in dagen genoemde termijn ingaat op het ogenblik waarop een gebeurtenis of handeling plaatsvindt, wordt de dag waarop deze gebeurtenis of handeling plaatsvindt niet in deze termijn begrepen.
- 2.3 Indien de laatste dag van een in dit reglement genoemde termijn op een algemeen of ter plaatse van de uitvoering van de opdracht erkende, of door de overheid dan wel bij of krachtens een voor de aanbestedende dienst van belang zijnde collectieve arbeidsovereenkomst voorgeschreven rust- of feestdag, vakantiedag of andere vrije dag valt, eindigt de termijn bij het einde van het laatste uur van de eerstvolgende werkdag.
- 2.4 Zowel op de Europese als op de nationale aanbestedingsprocedures als bedoeld in artikel 4, zijn de termijnen, genoemd in artikel 46 Bass, van toepassing.

3 Toepasselijkheid

- 3.1 Indien een aanbestedingsprocedure volgens dit reglement zal geschieden, wordt dit in de aankondiging of de bekendmaking, dan wel, indien geen aankondiging of bekendmaking plaatsvindt, in de uitnodiging tot deelneming aan de aanbestedingsprocedure vermeld.
- 3.2 Indien toepassing is gegeven aan het eerste lid worden gegadigden of inschrijvers geacht te hebben ingestemd met de toepasselijkheid van dit reglement. Zij worden tevens geacht te hebben ingestemd met de toepasselijkheid van dit reglement in de onderlinge relatie tussen de bij de aanbestedingsprocedure betrokken gegadigden of inschrijvers.

4 Vaststelling en inleiding van de aanbestedingsprocedure

- 4.1 De aanbestedingsprocedure waarop het ARN²⁰⁰⁶ van toepassing is kan plaatsvinden als Europese of als nationale aanbestedingsprocedure.
- 4.2 De aanbestedingsprocedure wordt gehouden als Europese aanbestedingsprocedure, voor zover
  - a. de opdracht of prijsvraag overeenkomstig het bepaalde in artikelen 2 tot en met 8 Bass aan de bepalingen van het Bass is onderworpen en de specifieke activiteit waartoe de opdracht of prijsvraag is bestemd overeenkomstig het bepaalde in artikel 25 Bass wordt geacht niet rechtstreeks aan mededinging te zijn blootgesteld, en
  - b. de overeenkomstig artikelen 14 of 62 Bass geraamde waarde van de opdracht of prijsvraag het daarop van toepassing zijnde drempelbedrag als bedoeld in artikel 16, onder a) en b), respectievelijk in artikel 61 Richtlijn Nutssectoren overschrijdt en
  - c. door de aanbestedende dienst geen beroep wordt gedaan op de niet-toepasselijkheid van het Bass op grond van artikelen 14, negende en twaalfde lid, en 15 tot en met 24 van dat besluit.

- 4.3** Voor zover de aanbestedende dienst op grond van het bepaalde in het tweede lid niet verplicht is een Europese aanbestedingsprocedure te houden, wordt de aanbestedingsprocedure gehouden als nationale aanbestedingsprocedure, dan wel kan de aanbestedingsprocedure op andere wijze worden vormgegeven, zulks naar keuze van de aanbestedende dienst, vooropgesteld dat de opdracht overeenkomstig het bepaalde in artikel 8 Bass niet is onderworpen aan het Bao. Indien de opdracht daarentegen wèl is onderworpen aan het Bao geschiedt de gunning van de opdracht in overeenstemming met de bepalingen van dat besluit.
- 4.4** Een Europese aanbestedingsprocedure wordt ingeleid door een aankondiging, tenzij:
- a. de opdracht het verrichten van de in bijlage 3, onderdeel B bij het Bass vermelde diensten betreft, dan wel, wanneer de opdracht zowel betrekking heeft op de in bijlage 3, onderdeel A als op de in onderdeel B vermelde diensten, indien de waarde van de in onderdeel B vermelde diensten hoger is dan die van de in onderdeel A vermelde diensten, of
  - b. het bepaalde in artikel 37, tweede lid, Bass van toepassing is.
- Naast een aankondiging kan de aanbestedende dienst, met inachtneming van artikel 44, vierde lid, Bass, een bekendmaking publiceren.
- 4.5** Een Europese aanbestedingsprocedure wordt naar keuze van de aanbestedende dienst ingericht als openbare procedure, als niet-openbare procedure, als procedure van gunning door onderhandelingen of als prijsvraag op het gebied van diensten, tenzij sprake is van een opdracht als bedoeld in het vierde lid onder a., in welk geval de gunning plaats vindt overeenkomstig het bepaalde in artikel 29 Bass. Indien het bepaalde in het vierde lid onder b. van toepassing is, handelt de aanbestedende dienst voor wat betreft de keuze van de ondernemer met wie in onderhandeling wordt getreden omtrent de gunning van de opdracht naar de omstandigheden van het geval, waarbij de bepalingen van artikel 37, tweede lid, Bass in acht worden genomen. Indien de aanbestedende dienst een prijsvraag voor diensten organiseert, past hij een procedure toe die is aangepast aan de bepalingen van § 14 Bass.
- 4.6** Voor opdrachten waarvoor de aanbestedende dienst een erkenningsregeling als bedoeld in artikel 54 Bass heeft opgezet en daarover overeenkomstig het bepaalde in artikelen 41 en 42, eerste lid sub b), Bass een aankondiging heeft gedaan, kan de aanbestedingsprocedure naar keuze van de aanbestedende dienst worden ingericht als niet-openbare procedure of als procedure van gunning door onderhandelingen, waarbij de aanbestedende dienst de deelnemers kiest uit de volgens die regeling in aanmerking komende gegadigden.
- 4.7** Voor opdrachten waarvoor de aanbestedende dienst in overeenstemming met het bepaalde in artikelen 39 en 42, tweede lid, Bass een dynamisch aankoopstelsel gebruikt, wordt de aanbestedingsprocedure voor een specifieke opdracht ingericht als openbare procedure. De aanbestedende dienst neemt daarbij het bepaalde in artikel 39, elfde tot en met achttiende lid, Bass in acht.
- 4.8** Een nationale aanbestedingsprocedure wordt ingeleid door een bekendmaking, dan wel, indien geen bekendmaking plaatsvindt, door een uitnodiging om deel te nemen aan de aanbestedingsprocedure. Voor wat betreft de inrichting van de aanbestedingsprocedure kiest de aanbestedende dienst vrijelijk uit de in Deel III van dit reglement opgenomen aanbestedingsprocedures.
- 4.9** Het Bass is van toepassing op Europese aanbestedingsprocedures. Voor nationale aanbestedingsprocedures zijn de bepalingen van het Bass slechts van toepassing, voor zover daar in het ARN²⁰⁰⁶ specifiek naar wordt verwezen.
- 4.10** De aankondiging of de bekendmaking, dan wel, indien geen aankondiging of bekendmaking plaatsvindt, de uitnodiging tot deelneming aan de aanbesteding, vermeldt welke aanbestedingsprocedure zal worden gehouden.

5 Taal en communicatiemiddelen

- 5.1** De voertaal en de taal waarin de documenten die in het kader van de aanbestedingsprocedure moeten worden ingediend is, tenzij de aanbestedende dienst in de aanbestedingsstukken specifiek anders heeft bepaald, de Nederlandse taal.
- 5.2** Elke mededeling en uitwisseling van informatie kan naar keuze van de aanbestedende dienst bij brief, per fax, met elektronische middelen, of door een combinatie daarvan geschieden.

Deel II Selectie- en gunningsprocedure

6 Selectieprocedure

Voor de selectie van deelnemers aan de aanbestedingsprocedure:

- a. zijn gegadigden en inschrijvers uitgesloten die voldoen aan de in artikel 7 opgenomen uitsluitingscriteria;
- b. worden gegadigden geselecteerd die voldoen aan de in artikel 8 opgenomen minimumeisen;
- c. wordt in niet-openbare procedures en in procedures van gunning door onderhandelingen, in voorkomend geval, het aantal op grond van a. en b. geselecteerde gegadigden beperkt overeenkomstig de in artikel 12 opgenomen selectiecriteria.

7 Uitsluitingscriteria

- 7.1**
- a. Van deelneming aan een aanbesteding is een ieder uitgesloten jegens wie bij een onherroepelijk vonnis een veroordeling om een of meer van de hieronder opgegeven redenen is uitgesproken, waarvan de aanbestedende dienst kennis heeft:
    - i. deelneming aan een criminele organisatie in de zin van artikel 2, eerste lid, van Gemeenschappelijk Optreden 98/773/JBZ van de Raad (PbEG L 351/1 van 29 januari 1998);
    - ii. omkoping in de zin van artikel 3, van het besluit van de Raad van 26 mei 1997 (PbEG C 195/1 van 25 juni 1997), respectievelijk artikel 3, eerste lid, van Gemeenschappelijk Optreden 98/742/JBZ van de Raad (PbEG L 358/2 van 31 december 1998);
    - iii. fraude in de zin van artikel 1 van de overeenkomst aangaande bescherming van de financiële belangen van de Gemeenschap (PbEG C 316/48 van 27 november 1995);
    - iv. witwassen van geld in de zin van artikel 1 van Richtlijn 91/308/EEG van de Raad van 10 juni 1991 (PbEG L 166/77 van 28 juni 1991, laatstelijk gewijzigd bij Richtlijn 2001/97/EG van het Europees Parlement en de Raad PbEG L 344/76 van 28 december 2001);
  - b. Van deelneming aan een aanbesteding is voorts een ieder uitgesloten:
    - i. die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden hebben opgehouden, of die het voorwerp is van een surséance van betaling of een akkoord dan wel in een andere soortgelijke toestand verkeert;
    - ii. wiens faillissement is aangevraagd of tegen wie een procedure voor surséance van betaling of een akkoord dan wel een andere soortgelijke procedure aanhangig is gemaakt;
    - iii. jegens wie een rechterlijke uitspraak met kracht van gewijsde volgens de wetgeving van het land is gedaan, waarbij een delict is vastgesteld dat in strijd is met zijn beroepsgedrageregels;
    - iv. die in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan, vastgesteld op elke grond die de aanbestedende diensten aannemelijk kunnen maken;
    - v. die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van de socialezekerheidsbijdragen overeenkomstig de op hem van toepassing zijnde wettelijke bepalingen;
    - vi. die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van zijn belastingen overeenkomstig de op hem van toepassing zijnde wettelijke bepalingen;
    - vii. die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan de afgifte van valse verklaringen bij het verstrekken van de gegevens en bewijzen die overeenkomstig de artikelen 7 tot en met 12 kunnen worden verlangd;

- c. Van deelneming aan een aanbesteding is ten slotte een ieder uitgesloten:
  - i. jegens wie een 'ernstig gevaar' als bedoeld in artikel 3 Wet BIBOB bestaat;
  - ii. die zich op enigerlei wijze heeft verbonden met een ondernemer die de aanbestedende dienst gedurende de aanbestedingsprocedure bij het vaststellen van de (technische) specificaties, de minimumeisen, de selectiecriteria of de gunningscriteria, dan wel bij de selectie of de gunning ondersteunt;
  - iii. die in de laatste drie jaar voorafgaand aan de datum van aanbesteding zodanig ernstig toerekenbaar is tekortgeschoten bij de nakoming van verplichtingen uit opdrachten van de aanbestedende dienst dat hij van de aanbestedende dienst een verklaring van tijdelijke uitsluiting heeft ontvangen;
  - iv. die het bedrijfsbelang van de aanbestedende dienst op een ernstige wijze heeft geschaad.

7.2 De aanbestedende dienst eist van elke gegadigde of een inschrijver het bewijs dat hij niet in één van de in het eerste lid sub a. en sub b., onder i., ii., iii., v. en vi. genoemde omstandigheden verkeert. Als bewijs wordt aanvaard:

- a. voor sub a. en sub b., onder i., ii. en iii.: een uittreksel uit zijn strafregister of, bij het ontbreken daarvan, een gelijkwaardig document, afgegeven door een bevoegde gerechtelijke of administratieve instantie van het land van oorsprong of van herkomst, waaruit blijkt dat aan deze eisen is voldaan;
- b. voor sub b., onder v. en vi.: een door een bevoegde instantie van de betrokken Lid-Staat verstrekt getuigschrift.

7.3 Wanneer een document of getuigschrift als bedoeld in het tweede lid sub a. niet door de betrokken Lid-Staat wordt afgegeven, of daarin niet alle onder i., ii. en iii. bedoelde gevallen worden vermeld, kan dit worden vervangen door een verklaring die door betrokkene onder ede – of, in de Lid-Staten waar niet in een eed is voorzien, door een plechtige verklaring – die door betrokkene ten overstaan van een bevoegde rechterlijke of administratieve instantie, een notaris of bevoegde beroepsorganisatie van het land van oorsprong of herkomst wordt afgelegd.

8 Minimumeisen

- 8.1** Om voor het mogen doen van een aanbieding in aanmerking te komen moet de gegadigde of inschrijver
- a. over voldoende financiële en economische draagkracht beschikken om de opdracht, zonder financiële risico's voor de aanbestedende dienst, goed en tijdig uit te voeren. De gegadigde of inschrijver moet aan de hand van referenties aantonen dat over voldoende financiële en economische draagkracht wordt beschikt.
  - b. over voldoende technische en organisatorische bekwaamheid beschikken om de opdracht goed en tijdig uit te voeren. De gegadigde of inschrijver moet aan de hand van referenties aantonen dat wordt voldaan aan de volgende minimumeisen:
    - i. de gegadigde of de inschrijver beschikt over de door de aanbestedende dienst voor de uitvoering van de opdracht verlangde kennis en ervaring;
    - ii. de gegadigde of inschrijver heeft voldoende kennis van de specifieke omgeving waarin de opdracht moet worden uitgevoerd en heeft een daarop afgestemde organisatie.
  - c. in het rechtsverkeer kunnen optreden op een wijze zoals met de uitvoering van de opdracht wordt beoogd. De gegadigde of inschrijver moet de maatschappelijke geschiktheid aan de hand van referenties aantonen.

- 8.2** De technische en organisatorische bekwaamheid van een gegadigde of inschrijver als bedoeld in het eerste lid onder b. kan worden aangetoond door middel van onder meer de volgende referenties:
- a. een opgave van de in de laatste drie jaren voltooide gelijksoortige opdrachten. De aanbestedende dienst kan in de aankondiging, de bekendmaking of in de selectieleidraad een andere periode bepalen. De opgave is ingericht volgens de eventueel daaraan in de selectieleidraad nader gestelde eisen en is voorzien van een onderbouwing, waarbij wordt ingegaan op eventuele door de aanbestedende dienst afzonderlijk gestelde kennis- en ervaringsaspecten. Elke opdracht uit de opgave dient vergezeld te gaan van een door de primaire opdrachtgever zelf afgegeven verklaring inzake goede uitvoering. In deze door een bevoegde functionaris ondertekende verklaring dient het opdrachtbedrag, alsmede tijd en plaats van uitvoering te worden vermeld. Voorts moet eruit blijken, of zij vakkundig zijn uitgevoerd en op regelmatige wijze tot een goed eind zijn gebracht. In de opgave vermelde opdrachten die niet van een opdrachtgeversverklaring vergezeld gaan, of die zijn afgegeven door een tot hetzelfde concern als de gegadigde of inschrijver behorende onderneming, komen niet als referentie in aanmerking;
  - b. een verklaring van een Register-Accountant of een bevoegde Accountant-Administratie-consulent (ex art. 2:393 lid 1 BW) over de gemiddelde jaaromzet over de laatste drie boekjaren op een door de aanbestedende dienst aangegeven gebied;
  - c. een verklaring dat het verantwoordelijk en leidinggevend personeel dat met de uitvoering van de opdracht wordt belast de Nederlandse taal of een andere door de aanbestedende dienst in de aanbestedingsstukken geëiste taal in woord en geschrift beheerst;
  - d. een door een onafhankelijke instantie opgestelde verklaring dat de gegadigde of inschrijver aan bepaalde normen inzake kwaliteitsbewaking voldoet. Deze verklaring dient te verwijzen naar de Europese norm EN-ISO 9001 Kwaliteitsmanagementsystemen – Eisen (ISO 9001:2000) en de scope daarvan dient betrekking te hebben op de door de aanbestedende dienst in de aanbestedingsstukken omschreven werkzaamheden. De kwaliteitsbewakingsregeling dient te zijn gecertificeerd door een instantie die is erkend door een Nationale accreditatieinstelling. Indien deze erkenning ontbreekt moet de betreffende certificerende instantie voldoen aan de Europese norm NEN-EN 45012:1998 Algemene criteria voor certificatie-instellingen die kwaliteitssysteemcertificatie uitvoeren. De aanbestedende dienst erkent gelijkwaardige verklaringen van in andere Lid-Staten gevestigde instanties en aanvaardt eveneens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van kwaliteitsbewaking van gegadigden of inschrijvers die niet voor dergelijke verklaringen in aanmerking komen of die niet binnen de gestelde termijnen dergelijke verklaringen kunnen verkrijgen.
- 8.3** De maatschappelijke geschiktheid van de gegadigde of inschrijver als bedoeld in het eerste lid onder c. kan worden aangetoond door onder meer de volgende referenties:
- a. de inschrijving in het handels- of beroepsregister volgens de eisen van de wetgeving van de Lid-Staat waar hij is gevestigd;
  - b. bewijs dat voldaan wordt aan eventuele andere verplichtingen die zijn verbonden aan de uitoefening van zijn onderneming, op een wijze zoals met de uitvoering van de opdracht wordt beoogd, volgens de eisen van de wetgeving van de Lid-Staat waar hij is gevestigd;
- 8.4** De aanbestedende dienst geeft in de aankondiging, de bekendmaking of in de selectieleidraad aan, welke referenties hij ten bewijze van de financiële en economische draagkracht als bedoeld in het eerste lid onder a. verlangt, welke referenties ten bewijze van de technische en organisatorische geschiktheid als bedoeld in het tweede of ten bewijze van de maatschappelijke geschiktheid als bedoeld in het derde lid hij verkiest, respectievelijk welke andere referenties hij verlangt.

9 Combinaties

- 9.1** Een combinatie mag uit niet meer dan vijf combinanten bestaan.
- 9.2** Naast de in artikel 8, vierde lid bedoelde referenties inzake de technische en organisatorische bekwaamheid, dient de gegadigde of inschrijver een combinatieovereenkomst met organisatieschema te overleggen, waaruit ten minste blijkt welke onderneming voor welke werkzaamheden verantwoordelijk zal zijn, alsmede een verklaring, dat indien de opdracht mocht worden verkregen, de in de combinatieovereenkomst opgenomen werkverdeling ook daadwerkelijk zal worden nageleefd.
- 9.3** Voor wat betreft de in artikel 7 opgenomen uitsluitingscriteria en de op grond van artikel 8, vierde lid, te overleggen referenties inzake de financiële en economische draagkracht en de maatschappelijke geschiktheid, dient elke afzonderlijke combinant de door de aanbestedende dienst verlangde referenties te leveren.
- 9.4** Elke afzonderlijke combinant dient een verklaring af te geven waarin deze jegens de aanbestedende dienst gezamenlijke en hoofdelijke aansprakelijkheid aanvaardt uit hoofde van de eventueel aan de combinatie te gunnen opdracht.

10 Intra-concern relaties

- 10.1** Onverlet de overige op gegadigden, inschrijvers of combinaties betrekking hebbende bepalingen is het toegestaan dat een moederonderneming van binnen een concern samenwerkende dochterondernemingen wordt aangemerkt als gegadigde, inschrijver of combinant, indien voldaan wordt aan de in dit lid genoemde voorwaarden:
- de moederonderneming dient een overheersende invloed uitoefent op de overige betrokken ondernemingen binnen het concern, waardoor zij rechtstreeks kan beschikken over expertise, personeel, materieel etc. van de betrokken dochterondernemingen;
  - de feitelijke werkzaamheden die door de betrokken dochterondernemingen binnen het concern zullen worden uitgevoerd zijn per onderneming omschreven en gaan ten bewijze van technische bekwaamheid van die ondernemingen met betrekking tot die werkzaamheden vergezeld van referenties als bedoeld in artikel 8, vierde lid;
  - de moederonderneming verklaart, dat indien de opdracht mocht worden verkregen de in sub b. opgegeven werkverdeling ook daadwerkelijk zal worden nageleefd.
- 10.2** Onverlet de overige op gegadigden, inschrijvers of combinaties betrekking hebbende bepalingen is het toegestaan dat slechts één van de binnen een concern samenwerkende dochterondernemingen wordt aangemerkt als gegadigde, inschrijver of combinant, indien voldaan wordt aan de in dit lid genoemde voorwaarden:
- de onderneming die wenst te worden aangemerkt als gegadigde, inschrijver of combinant, voert een wezenlijk deel van de in concernverband uit te voeren werkzaamheden uit;
  - de in sub a. bedoelde onderneming is door een door de moederonderneming bekrachtigde overeenkomst in een dominante positie ten opzichte van de overige betrokken ondernemingen binnen het concern gebracht, waardoor die onderneming rechtstreeks kan beschikken over expertise, personeel, materieel etc. van de overige betrokken ondernemingen;
  - de feitelijke werkzaamheden die door de betrokken ondernemingen binnen het concern zullen worden uitgevoerd zijn in de in sub b. bedoelde overeenkomst omschreven en gaan ten bewijze van technische bekwaamheid met betrekking tot die werkzaamheden vergezeld van referenties als bedoeld in artikel 8, vierde lid.
  - de in sub b. bedoelde overeenkomst bevat een omschrijving van de wijze waarop is geborgd dat de werknemers van de overige betrokken ondernemingen in organisatorische zin deel uit maken van de in sub a. bedoelde onderneming, met name ten aanzien van de in artikel 8, tweede lid, sub d. bedoelde referentie, voorzien van een organisatiestructuur waaruit zulks blijkt;

- e. de moederonderneming verklaart zich hoofdelijk aansprakelijk voor de nakoming van zowel de opdracht als de onderlinge samenwerkingsovereenkomst, met inbegrip voor de daarin opgenomen werkverdeling.

11 Genomineerde onderopdrachtnemers

- 11.1** Indien een gegadigde zich wenst te beroepen op de financiële of economische draagkracht of de technische of organisatorische bekwaamheid van een genomineerde onderopdrachtnemer, dan dient hij aan te tonen dat hij daadwerkelijk kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen van de genomineerde onderopdrachtnemer. Dit dient te geschieden door een verklaring jegens de aanbestedende dienst die zowel de gegadigde zelf als de genomineerde onderopdrachtnemer bindt.
- 11.2** Indien een gegadigde zich ten aanzien van een omzeteis wenst te beroepen op de financiële en economische draagkracht van een genomineerde onderopdrachtnemer, dan dient hij een verklaring te overleggen waarin de genomineerde onderopdrachtnemer hoofdelijke aansprakelijkheid aanvaardt voor de uitvoering van de opdracht voor het geval de opdracht aan de betreffende gegadigde wordt gegund.

12 Selectiecriteria

- 12.1** De aanbestedende dienst kan tussen de gegadigden die niet zijn uitgesloten en die voldoen aan de minimumeisen een rangorde naar rato van geschiktheid aanbrengen op basis van in de aankondiging, de bekendmaking of de selectieleidraad geformuleerde selectiecriteria, met het oogmerk om de meest geschikte gegadigden, tot een in de aankondiging of de bekendmaking genoemd aantal, uit te nodigen om een aanbidding te doen of deel te nemen aan het overleg.
- 12.2** In de aankondiging, de bekendmaking of de selectieleidraad is aangegeven of en op welke wijze de selectiecriteria worden toegepast en welke aanvullende referenties de gegadigde terzake moet indienen.
- 12.3** Indien in de aankondiging, de bekendmaking of de selectieleidraad selectiecriteria zijn opgenomen, is het aan de verschillende tot één concern behorende ondernemingen slechts toegestaan om zich één maal als gegadigde, combinant of genomineerde onderopdrachtnemer aan te melden. Indien verschillende tot één concern behorende ondernemingen zich desalniettemin toch meerdere keren hebben aangemeld als gegadigde, combinant of onderopdrachtnemer van een andere gegadigde, heeft de aanbestedende dienst het recht de minst geschikte gegadigde(n) uit te sluiten van verdere deelname aan de aanbestedingsprocedure.

13 Aanvulling en verificatie van referenties

- 13.1** De aanbestedende dienst kan verlangen dat de gegadigde of inschrijver binnen een te stellen fatale termijn ingediende referenties aanvult of nader toelicht. De gegadigde of inschrijver kan aan deze bepaling geen enkel recht ontlenen, noch kan daaruit enige plicht van de aanbestedende dienst worden afgeleid om onjuiste of onvolledige referenties of verklaringen aan te doen vullen of om daarop nadere toelichting te verlangen.
- 13.2** Degenen die referenties overleggen zijn verantwoordelijk voor de juistheid daarvan. De aanbestedende dienst heeft het recht om de juistheid van overgelegde referenties te verifiëren, respectievelijk daaromtrent overeenkomstig het bepaalde in artikel 9, tweede lid, sub b, c of d van Wet BIBOB, advies te vragen aan het Bureau BIBOB. Indien de aanbestedende dienst tot een dergelijke adviesvraag besluit, wordt de gegadigde of inschrijver daarvan op de hoogte gesteld.
- 13.3** De gegadigde of inschrijver is verplicht zijn volledige en onvoorwaardelijke medewerking aan de verificatie van de door hem ingediende referenties te geven. Indien blijkt dat de aanbestedende dienst, respectievelijk het Bureau BIBOB, bij de verificatie onvoldoende medewerking van de gegadigde of inschrijver krijgt, worden de referenties geacht in strijd met de waarheid te zijn met het oogmerk de aanbestedende dienst te misleiden. In dat geval is artikel 7, eerste lid, sub b. onder vii. van overeenkomstige toepassing.

13.4 Een ingediende referentie die na verificatie in strijd met de waarheid blijkt, wordt opgevat als een valse verklaring als bedoeld in artikel 7, eerste lid, sub b. onder vii., tenzij de gegadigde of inschrijver aannemelijk maakt dat de referentie niet werd ingediend met het oogmerk de aanbestedende dienst te misleiden.

14 Gunningsprocedure en opdracht

14.1 De aanbestedende dienst heeft – zonder schadeplichtig te worden - steeds het recht om de aanbestedingsprocedure te staken en is niet verplicht om de opdracht te verstrekken. De aanbestedende dienst stelt de deelnemende ondernemers ten spoedigste en desgevraagd schriftelijk in kennis van de redenen van een zodanig besluit.

14.2 Voor de opdracht komen alleen inschrijvers in aanmerking die zowel op de dag van de aanbesteding als op de dag van opdrachtverstrekking voldoen aan de in de aankondiging, de bekendmaking of de selectieleidraad gestelde minimumeisen, en die niet op grond van het bepaalde in artikelen 7, eerste lid en 12, derde lid, worden uitgesloten.

14.3 Indien de aanbestedende dienst in de aanbestedingsstukken een maximaal opdrachtbedrag heeft vastgesteld, worden de aanbiedingen die boven dat bedrag uitgaan geacht niet te zijn gedaan.

14.4 Indien aan een aanbidding voorwaarden zijn verbonden, daaronder begrepen elke opmerking of verwijzing in bij de aanbidding behorende documenten waaruit de aanbestedende dienst mag afleiden dat de inschrijver iets anders of onder andere voorwaarden aanbiedt dan hetgeen hij op grond van de aanbestedingsstukken behoorde te doen, respectievelijk in geval van een alternatieve aanbidding als bedoeld in artikel 19 mocht doen, wordt de aanbidding geacht niet te zijn gedaan.

14.5 Onverminderd het bepaalde in de voorgaande leden geschiedt de gunning van de opdracht aan:

- a. de inschrijver die de laagste prijs heeft aangeboden, of
- b. de inschrijver met de economisch meest voordelige aanbidding, indien in de aanbestedingsstukken verschillende criteria zijn vermeld, die in geval van een Europese aanbestedingsprocedure voldoen aan het bepaalde in artikel 56, tweede lid, Bass, die verband houden met het voorwerp van de opdracht. Indien in de aanbestedingsstukken geen nadere criteria zijn vermeld dan alleen een enkele verwijzing naar 'de economisch meest voordelige aanbidding', geldt het bepaalde in sub a. In dat geval blijft artikel 19 buiten toepassing,

In afwijking van het hiervoor bepaalde zal de inschrijver wiens aanbidding volgens mededeling van de aanbestedende dienst substantieel afwijkt van zijn kostenraming door de aanbestedende dienst worden uitgenodigd om zijn aanbidding toe te lichten en te vergelijken met de kostenraming van de aanbestedende dienst. Voor zover de vergelijking naar het redelijk oordeel van de aanbestedende dienst geen bevredigend resultaat heeft opgeleverd, verklaart de aanbestedende dienst de aanbestedingsprocedure 'mislukt'. Indien de aanbestedende dienst een aanbestedingsprocedure mislukt heeft verklaard zal geen opdracht als resultaat van de betreffende aanbestedingsprocedure worden verstrekt.

14.6 Indien twee of meer inschrijvers op grond van het vijfde lid gelijkelijk voor de gunning van de opdracht in aanmerking komen, beslist het lot aan wie van hen de opdracht zal worden gegund. De desbetreffende inschrijvers worden er tijdig van in kennis gesteld dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer, door wie en op welke wijze de loting zal worden gehouden. Zij zijn gerechtigd daarbij tegenwoordig te zijn.

14.7 De aanbestedende dienst deelt de voorgenomen gunning door middel van een schriftelijke mededeling aan de inschrijvers mee. Die mededeling bevat de gronden van de voorgenomen gunning. De mededeling wordt gelijktijdig aan alle inschrijvers verzonden.

14.8 Een inschrijver die het met de voorgenomen gunning oneens is, is gerechtigd dat uiterlijk binnen vijf dagen na verzending van de in het zevende lid bedoelde mededeling met redenen omkleed schriftelijk aan de aanbestedende dienst te melden. De aanbestedende dienst stelt de inschrijver aan hij voornemens is te gunnen, onverwijld in kennis van een in dit lid bedoelde melding.

- 14.9** Zo spoedig mogelijk na de ontvangst van de in het achtste lid bedoelde melding deelt de aanbestedende dienst aan de betrokken inschrijvers zijn zienswijze mee. Indien de zienswijze impliceert dat de aanbestedende dienst bij de voorgenomen gunning blijft, heeft de inschrijver die had aangegeven het daarmee oneens te zijn het recht om terzake van de voorgenomen gunning uiterlijk binnen tien dagen na die mededeling een kort geding ten overstaan van de ingevolge artikel 37, eerste lid, bevoegde voorzieningenrechter aanhangig te maken. Indien de zienswijze impliceert dat de voorgenomen gunning ten gunste van de betreffende inschrijver is bijgesteld, heeft degene aan wie de aanbestedende dienst oorspronkelijk voornemens was te gunnen het recht om terzake uiterlijk binnen tien dagen na de mededeling een kort geding ten overstaan van de bevoegde voorzieningenrechter aanhangig te maken.
- 14.10** In geval een kort geding aanhangig wordt gemaakt, voegen de andere betrokken inschrijvers zich - op straffe van verval van elke aanspraak op de uitvoering van de opdracht - op eerste verzoek van de aanbestedende dienst in het geding.
- 14.11** Onverlet het bepaalde in het eerste lid vervalt een eventuele aanspraak op de uitvoering van de opdracht indien de melding als bedoeld in het achtste lid niet binnen de genoemde termijn van vijf dagen is ontvangen, dan wel het in het negende lid bedoelde kort geding niet binnen de genoemde termijn van tien dagen aanhangig is gemaakt.
- 14.12** De gunning van de opdracht geschiedt door de aanbestedende dienst door middel van een schriftelijke mededeling of een andere rechtshandeling waaruit de aanvaarding van de aanbidding blijkt, welke mededeling of handeling ingeval van een Europese aanbesteding – tenzij sprake is van niet door de aanbestedende dienst veroorzaakte dringende spoed - niet eerder plaats vindt dan na verloop van vijftien dagen na verzending van de in het zevende lid bedoelde mededeling. Indien mededeling is gedaan of een op aanvaarding gerichte handeling is verricht vóór het verstrijken van deze termijn, wordt de mededeling of de handeling geacht te zijn gedaan onder de opschortende voorwaarde dat geen van de inschrijvers een melding als bedoeld in het achtste lid doet.
- 14.13** Indien de voor de opdracht in aanmerking komende inschrijver een combinatie is, moet de inschrijver zich onverwijld na de in het twaalfde lid bedoelde mededeling of andere rechtshandeling omvormen tot een combinatie van gezamenlijk en hoofdelijk aansprakelijke ondernemers.
- 14.14** Voor zover de opdracht is gegund als resultaat van een Europese aanbestedingsprocedure, maakt de aanbestedende dienst de plaatsing daarvan bekend overeenkomstig het bepaalde in artikel 43 Bass.

15 Elektronische veiling

- 15.1** De aanbestedende dienst kan in de aankondiging, de bekendmaking of in de uitnodiging tot deelneming aan een onderhandse procedure aangeven dat in artikel 14 opgenomen gunningsprocedure wordt voorafgegaan door een elektronische veiling.
- 15.2** Voor zover de elektronische veiling plaatsvindt in het kader van een Europese aanbestedingsprocedure geeft de aanbestedende dienst toepassing aan het bepaalde in artikel 58 Bass.
- 15.3** Na de sluiting van de elektronische veiling vindt de gunning van de opdracht plaats overeenkomstig het bepaalde in artikel 14, op basis van de resultaten van de elektronische veiling.

Deel III Aanbestedingsprocedures

A Openbare procedure

16 Opvragen bestek en selectieleidraad

- 16.1** In de aankondiging of de bekendmaking is aangegeven op welke plaats, al dan niet tegen betaling van de in de aankondiging of de bekendmaking aangegeven kosten van een afdruk, het bestek en de selectieleidraad worden verstrekt. De selectieleidraad kan onderdeel uitmaken van het bestek.
- 16.2** De aanbestedende dienst verzendt het bestek en de selectieleidraad, uiterlijk binnen zes dagen nadat hem een zodanig verzoek heeft bereikt, mits de aanvraag daartoe tijdig voor de dag van de aanbesteding is gedaan.

17 Inlichtingen

- 17.1** Van de verstrekte inlichtingen - voor zover die dienen tot aanvulling of wijziging van het bestek dan wel de kosten, de duur of de wijze van de uitvoering van de opdracht kunnen beïnvloeden - wordt door of namens de aanbestedende dienst een nota van inlichtingen gemaakt. In de nota van inlichtingen zijn tevens opgenomen de voor iedere inschrijver geldende antwoorden op vragen die zijn gesteld door degenen die jegens de aanbestedende dienst blijk hebben gegeven voornemens te zijn een aanbieding te doen. Voor zover inlichtingen betrekking hebben op individuele aanbiedingen, wordt de daarop betrekking hebbende informatie-uitwisseling door de aanbestedende dienst in een uitsluitend de betreffende gegadigde regarderend verslag vastgelegd. De besprekingen die in dat geval met de gegadigden plaatsvinden beperken zich tot een verduidelijking of aanvulling van de eisen van de aanbestedende dienst, voor zover zulks geen discriminatie veroorzaakt.
- 17.2** Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbestedende dienst een proces-verbaal van aanwijzing opgemaakt.
- 17.3** De nota van inlichtingen en het proces-verbaal van aanwijzing liggen ter inzage gedurende ten minste zeven dagen voorafgaand aan de dag van de aanbesteding op de in de aankondiging of de bekendmaking aangegeven plaats of plaatsen. Uiterlijk zes dagen voorafgaand aan de dag van de aanbesteding worden door of namens de aanbestedende dienst, al dan niet tegen betaling van de kosten van een afdruk, van de nota van inlichtingen en het proces-verbaal van aanwijzing verstrekt aan een ieder die om verstrekking heeft verzocht. Het individuele verslag wordt daarentegen slechts ter inzage gegeven en verstrekt aan de betreffende gegadigde.
- 17.4** Alle verstrekte inlichtingen of gegeven aanwijzingen als bedoeld in dit artikel zijn, voor zover die inlichtingen of aanwijzingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen of in het proces-verbaal van aanwijzing, voor elke inschrijver bindend. Daarnaast is voor de betreffende inschrijver het diens aanbieding regarderende individuele verslag bindend.

18 Inschrijving

- 18.1** Voor het doen van een aanbieding dient het door de aanbestedende dienst voorgeschreven inschrijvingsformulier te worden gebruikt dat, wil de aanbieding geldig zijn, geheel en zonder enig voorbehoud dient te zijn ingevuld en door een bevoegd vertegenwoordiger dient te zijn ondertekend.
- 18.2** Een inschrijver is gerechtigd om op het in de aankondiging of de bekendmaking vermelde adres tot aan het in de aanbestedingsstukken aangegeven tijdstip, zelf het inschrijvingsformulier af te geven. De inschrijver ontvangt daarvan op zijn verzoek een ontvangstbewijs.

- 18.3** Indien een inschrijver van zijn bevoegdheid, bedoeld in het tweede lid, geen gebruik maakt, wordt het inschrijvingsformulier, na tijdige ontvangst op het in de aankondiging of de bekendmaking vermelde adres, door of namens de aanbestedende dienst geregistreerd en bewaard tot het moment waarop de aanbiedingen worden bekendgemaakt.
- 18.4** Een inschrijver is tot aan het in het tweede lid bedoelde tijdstip bevoegd zijn oorspronkelijke aanbieding in te trekken, dan wel een nieuwe aanbieding op de voorgeschreven wijze in te dienen. Indien een inschrijver meer dan één inschrijvingsformulier voor dezelfde aanbieding heeft ingediend wordt de laatste als de definitieve aanbieding beschouwd. Intrekking zonder het doen van een nieuwe aanbieding geschiedt door vóór het in het tweede lid bedoelde tijdstip het ingediende inschrijvingsformulier uitdrukkelijk in te trekken door een aan de aanbestedende dienst gerichte mededeling waarvan bewezen kan worden dat deze aan de aanbestedende dienst is gedaan.
- 18.5** Indien het bestek of de nota van inlichtingen de indiening van meer gegevens verplicht stelt dan door middel van het inschrijvingsformulier kunnen worden ingediend, is de inschrijver verplicht om die gegevens zo spoedig mogelijk doch uiterlijk binnen twee dagen na een zodanig verzoek van de aanbestedende dienst in te dienen. Aan een zodanig verzoek kan door de inschrijver geen aanspraak op de opdracht worden ontleend. Het verzoek tot het indienen van de in dit lid bedoelde gegevens wordt niet gedaan aan de inschrijver die naar het oordeel van de aanbestedende dienst zeer waarschijnlijk niet voor de opdracht in aanmerking komt.

19 Inschrijving op alternatieven

- 19.1** Indien voor de gunning van een opdracht overeenkomstig het bepaalde in artikel 14, vijfde lid, het criterium van de economisch meest voordelige aanbieding wordt gehanteerd, staat het een inschrijver vrij om, naast een aanbieding overeenkomstig het bestek, de nota van inlichtingen en het proces-verbaal van aanwijzing maximaal twee alternatieve aanbiedingen in te dienen, tenzij in de aankondiging, de bekendmaking of in de selectieleidraad expliciet anders is bepaald.
- 19.2** Een alternatieve aanbieding wordt door de aanbestedende dienst alleen in beschouwing genomen, indien deze:
- betrekking heeft op een wezenlijke wijziging van de in het bestek opgenomen eisen en specificaties en
  - voldoet aan de in het bestek genoemde minimumeisen en
  - aan de aanbestedende dienst voldoende vertrouwen geeft in de realiseerbaarheid van het alternatief en in de daarmee samenhangende risico's en bijkomende kosten,
- een en ander voor zover de aanbestedende dienst aangeeft in staat te zijn dat te beoordelen. Indien de aanbestedende dienst aangeeft daartoe redelijkerwijs niet in staat te zijn, heeft hij het recht de alternatieve aanbieding buiten beschouwing te laten.
- 19.3** Een alternatieve aanbieding moet als zodanig worden gekenmerkt op het inschrijvingsformulier. De aanbieding dient, om voor een beoordeling in aanmerking te komen, de volgende gegevens te bevatten:
- een duidelijke omschrijving welke wezenlijke wijziging aan de orde is, en
  - een onderbouwing waaruit blijkt dat het alternatief aan de in het bestek genoemde minimumeisen voldoet, en
  - een risicoanalyse waaruit blijkt dat de aan het alternatief klevende risico's zijn onderzocht en waarin de door de inschrijver te treffen maatregelen zijn gegeven waarmee die risico's effectief kunnen worden beheerst.
- 19.4** De aanbestedende dienst is gerechtigd nadere gegevens te verlangen voor de beoordeling van de alternatieve aanbieding.
- 19.5** Een alternatieve aanbieding die is ingediend zonder dat tevens een geldige aanbieding overeenkomstig het bestek is ingediend wordt geacht niet te zijn gedaan.

20 Termijn van gestanddoening

- 20.1** De inschrijver doet zijn aanbieding gestand gedurende 60 dagen na de dag, waarop de aanbesteding heeft plaatsgevonden, tenzij in de aanbestedingsstukken een andere termijn is gesteld.
- 20.2** De aanbestedende dienst kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Aan een zodanig verzoek kan door de inschrijver geen aanspraak op de opdracht worden ontleend.

21 Aanbesteding

- 21.1** Degene die de aanbesteding houdt, maakt de ingekomen aanbiedingen bekend in het openbaar op de plaats en op het tijdstip van de aanbesteding, zoals deze in de aanbestedingsstukken zijn vermeld.
- 21.2** Hij leest de namen van de inschrijvers duidelijk voor en indien de laagste prijs als enige criterium is aangewezen, de bedragen, voor welke de inschrijvers aanbieden de opdracht te willen uitvoeren. In de op te lezen bedragen is de omzetbelasting niet begrepen.
- 21.3** Van de in het oog springende onregelmatigheden in de inschrijvingsformulieren wordt melding gemaakt. Degene die de aanbesteding houdt, doet evenwel geen uitspraak over de geldigheid of ongeldigheid van de aanbiedingen.
- 21.4** Het bepaalde in de voorgaande leden blijft buiten toepassing indien de inschrijving met elektronische middelen plaats vond. In dat geval maakt de aanbestedende dienst na de aanbesteding met bekwame spoed de ingekomen aanbiedingen bekend aan de respectieve inschrijvers.
- 21.5** Indien in een inschrijvingsformulier een prijs zowel in cijfers als in letters is vermeld en deze niet overeenstemmen, geldt de prijs in letters.

22 Proces-verbaal van aanbesteding

- 22.1** Van de aanbesteding kan proces-verbaal worden opgemaakt.
- 22.2** Indien toepassing is gegeven aan het eerste lid ontvangen de inschrijvers op hun verzoek met bekwame spoed het proces-verbaal van aanbesteding.

23 Ongeldigheid van aanbiedingen

- 23.1** Aanbiedingen, die niet voldoen aan de eisen, gesteld in dit reglement en/of de aanbestedingsstukken, zijn ongeldig en worden geacht niet te zijn gedaan.
- 23.2** Aanbiedingen, die geheel of gedeeltelijk tot stand zijn gekomen met de hulp van ondernemers die de aanbestedende dienst gedurende de aanbestedingsprocedure bij het vaststellen van de (technische) specificaties, de minimeisen, de selectiecriteria of de gunningscriteria, dan wel bij de selectie of de gunning ondersteunen, zijn - ongeacht de wijze waarop de hulp van die ondernemers aan de inschrijver is vormgegeven - ongeldig en worden geacht niet te zijn gedaan.

B Niet-openbare procedure

24 Opvragen selectieleidraad

- 24.1** In de aankondiging of de bekendmaking is aangegeven op welke wijze de selectieleidraad kan worden opgevraagd.
- 24.2** De aanbestedende dienst verzendt de selectieleidraad uiterlijk binnen zes dagen nadat hem een daartoe strekkend verzoek heeft bereikt, mits dat verzoek tijdig voor de uiterste termijn voor de ontvangst van de aanmeldingen is gedaan.

25 Aanmelding als gegadigde

- 25.1** De uiterste termijn voor de ontvangst van de aanmeldingen wordt door de aanbestedende dienst in de aankondiging, de bekendmaking of de selectieleidraad aangegeven.
- 25.2** Wanneer er een oproep tot mededinging wordt gedaan aan de hand van een periodieke indicatieve aankondiging, verzoekt de aanbestedende dienst nadien alle gegadigden hun belangstelling te bevestigen aan de hand van nadere gegevens betreffende de betrokken opdracht, alvorens met de selectie van de gegadigden te beginnen. De uitnodiging daartoe geschiedt overeenkomstig het bepaalde in artikel 48, achtste lid, Bass.
- 25.3** Alleen die aanmeldingen die tijdig zijn ontvangen en voldoen aan daaraan in de selectieleidraad gestelde eisen worden door de aanbestedende dienst in beschouwing genomen.

26 Uitnodiging tot het doen van een aanbieding

- 26.1** Voor een uitnodiging tot het doen van een aanbieding komen alleen gegadigden in aanmerking die voldoen aan de in de aankondiging, de bekendmaking of de selectieleidraad gestelde minimumeisen, en die niet op grond van het bepaalde in artikelen 7, eerste lid en 12, derde lid, worden uitgesloten.
- 26.2** Indien de aanbestedende dienst in de aankondiging of de bekendmaking een maximum aantal inschrijvers heeft vastgesteld, geschiedt de beoordeling daarvan aan de hand van het bepaalde in artikel 12. De meest geschikte gegadigden worden tot aan het gestelde maximum aantal tot het doen van een aanbieding uitgenodigd. De aanbestedende dienst heeft de bevoegdheid om het in de aankondiging of bekendmaking genoemde maximum aantal om hem moverende redenen te verruimen. Gegadigden kunnen aan deze bevoegdheid geen enkel recht ontlenen.
- 26.3** De uitnodigingen tot het doen van een aanbieding worden gelijktijdig aan de daartoe gekozen gegadigden gezonden. Bij de uitnodiging worden hetzij het bestek en de aanvullende stukken ingesloten, hetzij een vermelding opgenomen met betrekking tot de toegang tot het bestek en de aanvullende stukken, wanneer deze rechtstreeks langs elektronische weg toegankelijk zijn.
- 26.4** De uitnodiging tot het doen van een aanbieding vermeldt:
- de uiterste datum waarop de eventuele aanvullende stukken kunnen worden gevraagd alsook het eventueel voor het verkrijgen van deze stukken te betalen bedrag en de wijze waarop het moet worden betaald;
  - de uiterste datum en tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen en het adres waar deze moeten worden ingediend;
  - een verwijzing naar elke bekendgemaakte aankondiging van de opdracht;
  - een aanduiding van de eventueel bij te voegen stukken;
  - (indien van toepassing) de gunningscriteria indien deze niet vermeld worden in de aankondiging of bekendmaking over een erkenningsregeling die als oproep tot mededinging wordt gebruikt;

- f. de relatieve weging van de gunningscriteria of, in voorkomend geval de volgorde van die criteria naar belangrijkheid, indien die gegevens niet in de aankondiging, de bekendmaking, de selectieleidraad of het bestek en de aanvullende stukken vermeld worden.

- 26.5** De aanbestedende dienst verzendt, uiterlijk gelijktijdig met de uitnodigingen als bedoeld in het derde lid, aan een niet tot het doen van een aanbieding geselecteerde gegadigde een schriftelijke mededeling dat hij niet wordt uitgenodigd. De schriftelijke mededeling bevat een opgave van de redenen voor de afwijzing.
- 26.6** Een afgewezen gegadigde die het met zijn afwijzing niet eens is, is gerechtigd dat uiterlijk binnen vijf dagen na verzending van de in het vijfde lid bedoelde mededeling met redenen omkleed schriftelijk aan de aanbestedende dienst te melden.
- 26.7** Zo spoedig mogelijk na de ontvangst van de in het zesde lid bedoelde melding deelt de aanbestedende dienst aan de betrokken gegadigde zijn zienswijze mee. Indien de zienswijze impliceert dat de aanbestedende dienst bij de afwijzing blijft, heeft de afgewezen gegadigde het recht om terzake daarvan uiterlijk binnen tien dagen na die mededeling een kort geding ten overstaan van de ingevolge artikel 37, eerste lid, bevoegde voorzieningenrechter aanhangig te maken.
- 26.8** Een eventuele aanspraak op deelneming aan de aanbestedingsprocedure vervalt indien de melding als bedoeld in het zesde lid niet binnen de genoemde termijn van vijf dagen is ontvangen, dan wel het in het zevende lid bedoelde kort geding niet binnen de genoemde termijn van tien dagen aanhangig is gemaakt.

27 Inschrijving en aanbesteding

De artikelen 17 tot en met 23 zijn van overeenkomstige toepassing op de inschrijving en de aanbesteding, met dien verstande dat:

- a. de in artikel 17, derde lid, genoemde nota van inlichtingen en het proces-verbaal van aanwijzing, door of namens de aanbestedende dienst slechts wordt verstrekt aan een gegadigde die tot het doen van een aanbieding is uitgenodigd;
- b. bij de bekendmaking van de aanbiedingen, bedoeld in artikel 21, eerste lid, alleen de inschrijvers in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig mogen zijn.

C Procedure van gunning door onderhandelingen

28 Opvragen selectieleidraad; aanmelding als gegadigde

Artikelen 24 en 25 zijn van overeenkomstige toepassing op het opvragen van de selectieleidraad en de aanmelding als gegadigde.

29 Uitnodiging tot het voeren van overleg

- 29.1** Het staat een aanbestedende dienst vrij om, voorafgaand aan de uitnodiging tot het doen van een aanbieding als bedoeld in artikel 31, overleg te voeren met gegadigden. Voor een uitnodiging tot het voeren van overleg komen alleen gegadigden in aanmerking die voldoen aan de in de aankondiging, de bekendmaking of de selectieleidraad gestelde minimumeisen, en die niet op grond van het bepaalde in artikelen 7, eerste lid en 12, derde lid, worden uitgesloten.
- 29.2** Indien de aanbestedende dienst in de aankondiging of de bekendmaking een maximum aantal inschrijvers heeft vastgesteld, geschiedt de beoordeling daarvan aan de hand van het bepaalde in artikel 12. De meest geschikte gegadigden worden tot aan het gestelde maximum aantal tot het voeren van overleg uitgenodigd. De aanbestedende dienst heeft de bevoegdheid om het in de aankondiging of bekendmaking genoemde maximum aantal om hem moverende redenen te verruimen. Gegadigden kunnen aan deze bevoegdheid geen enkel recht ontlennen.

- 29.3** De uitnodiging tot het voeren van overleg vermeldt waar en wanneer het overleg tussen de aanbestedende dienst en de desbetreffende gegadigde zal plaatsvinden, en zo mogelijk het tijdstip waarop uiterlijk het inzicht, als bedoeld in artikel 30, eerste lid, dient te zijn bereikt.
- 29.4** De uitnodiging tot het voeren van overleg vermeldt voorts:
- de uiterste datum waarop de eventuele aanvullende stukken kunnen worden gevraagd alsook het eventueel voor het verkrijgen van deze stukken te betalen bedrag en de wijze waarop het moet worden betaald;
  - de uiterste datum en tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen en het adres waar deze moeten worden ingediend;
  - een verwijzing naar elke bekendgemaakte aankondiging of bekendmaking van de opdracht;
  - een aanduiding van de eventueel bij te voegen stukken;
  - (indien van toepassing) de gunningscriteria indien deze niet vermeld worden in de aankondiging over een erkenningsregeling die als oproep tot mededinging wordt gebruikt;
  - de relatieve weging van de gunningscriteria of, in voorkomend geval de volgorde van die criteria naar belangrijkheid, indien die gegevens niet in de aankondiging, de bekendmaking, de selectieleidraad of het bestek en de aanvullende stukken vermeld worden.
- 29.5** De uitnodigingen tot het voeren van overleg worden gelijktijdig aan de geselecteerde gegadigden gezonden. Bij de uitnodiging worden hetzij het bestek en de aanvullende stukken ingesloten, hetzij een vermelding opgenomen met betrekking tot de toegang tot het bestek en de aanvullende stukken, wanneer deze rechtstreeks langs elektronische weg toegankelijk zijn. Van de aanvullende stukken kan een leidraad voor het verloop van het overleg onderdeel uitmaken.
- 29.6** Hoewel de aanbestedende dienst zich in het algemeen tot doel stelt de aanbestedingskosten voor de gegadigden zo laag mogelijk te houden, kan het in bepaalde gevallen door de aanbestedende dienst wenselijk worden geacht dat de gegadigden gedurende het overleg een meer dan gebruikelijke inspanning leveren. In dat geval vermeldt de uitnodiging tot het voeren van overleg een door de aanbestedende dienst in redelijkheid vast te stellen bedrag als tegemoetkoming in de kosten van het overleg, alsmede de wijze waarop de gegadigden recht op dat bedrag krijgen.
- 29.7** De aanbestedende dienst verzendt, uiterlijk gelijktijdig met de in het vijfde lid bedoelde uitnodigingen, aan een niet voor het voeren van overleg geselecteerde gegadigde een schriftelijke mededeling dat hij niet wordt uitgenodigd. De schriftelijke mededeling bevat een opgave van de redenen voor de afwijzing. In geval de afgewezen gegadigde het oneens is met de afwijzing is het bepaalde in artikel 26, zesde tot en met achtste lid van overeenkomstige toepassing.

30 Overleg

- 30.1** Tenzij de aanbestedingsstukken anders bepalen strekt het met een uitgenodigde gegadigde te voeren overleg ertoe in globale zin inzicht te krijgen in aspecten van de aanbieding.
- 30.2** De gegadigde maakt van het verloop van het overleg een verslag op dat door beide partijen wordt ondertekend.
- 30.3** Van de voorstellen die door gegadigden in het overleg zijn gedaan, worden noch door de aanbestedende dienst, noch door gegadigden tot het tijdstip van de opdracht mededelingen aan andere gegadigden gedaan.

31 Uitnodiging tot het doen van een aanbieding

- 31.1** Indien de aanbestedende dienst geen voorafgaand overleg met gegadigden voert, is op de uitnodiging tot het doen van een aanbieding het bepaalde in artikel 26 van toepassing.

- 31.2** Tenzij de aanbestedende dienst besluit geen der gegadigden een uitnodiging tot het doen van een aanbidding te zenden, wordt het in de aanbestedingsstukken genoemde aantal gegadigden uitgenodigd om een aanbidding in te dienen.
- 31.3** De uitnodiging tot het doen van een aanbidding vermeldt:
- de uiterste datum voor de ontvangst van de aanbiddingen, het adres waar deze moeten worden ingediend;
  - plaats en tijdstip van de aanbesteding.
- 31.4** De uitnodigingen tot het doen van een aanbidding worden gelijktijdig aan de daartoe gekozen gegadigden gezonden.
- 31.5** De aanbestedende dienst verzendt, uiterlijk gelijktijdig met de in het vierde lid bedoelde uitnodigingen, aan een niet voor het doen van een aanbidding geselecteerde gegadigde een schriftelijke mededeling dat hij niet wordt uitgenodigd. De schriftelijke mededeling bevat een opgave van de redenen voor de afwijzing. In geval de afgewezen gegadigde het oneens is met de afwijzing is het bepaalde in artikel 26, zesde tot en achtste lid van overeenkomstige toepassing.

32 Inschrijving en aanbesteding

Op de inschrijving en de aanbesteding is artikel 27 van overeenkomstige toepassing.

33 Onderhandelingen na de aanbesteding

- 33.1** Naar aanleiding van de gedane aanbiddingen kan de aanbestedende dienst met de inschrijvers onderhandelingen voeren. De inschrijvers zullen geen belemmeringen opwerpen tegen het door de aanbestedende dienst met andere inschrijvers voeren van zodanige onderhandelingen. De aanbestedende dienst heeft de bevoegdheid de onderhandelingen met een of meer inschrijvers tussentijds te staken indien op basis van de gunningscriteria onaannemelijk is dat de betreffende inschrijvers voor gunning van de opdracht in aanmerking komen. In geval een inschrijver het oneens is met dat besluit is het bepaalde in artikel 14, achtste tot en met elfde lid mutatis mutandis van overeenkomstige toepassing.
- 33.2** De inschrijver maakt van het verloop van de onderhandelingen een verslag op dat door beide partijen wordt ondertekend.
- 33.3** Artikel 30, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.

D Onderhandse procedures

34 Algemeen

34.1 Bij een onderhandse procedure blijft het bepaalde in artikel 6 tot en met 13 buiten toepassing.

34.2 de aanbestedende dienst nodigt rechtstreeks één of meer gegadigden uit voor hetzij:

- a. het doen van een aanbieding overeenkomstig de niet-openbare procedure, hetzij
- b. het doen van een aanbieding overeenkomstig de procedure van gunning door onderhandelingen, hetzij
- c. deelneming aan het overleg overeenkomstig de procedure van gunning door onderhandelingen, hetzij
- d. deelneming aan een nadere selectie, vooruitlopend op een procedure als bedoeld onder a. tot en met c..

35 Uitnodiging, inschrijving en aanbesteding

35.1 Indien de aanbestedende dienst toepassing geeft aan de in artikel 34, tweede lid onder a. bedoelde procedure is ten aanzien van uitnodiging, inschrijving en aanbesteding het bepaalde in artikel 26, derde en vierde lid en artikel 27 van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat voor 'aankondiging', bekendmaking' en 'selectieleidraad' moet worden gelezen 'uitnodiging tot inschrijving'.

35.2 Indien de aanbestedende dienst toepassing geeft aan de in artikel 34, tweede lid onder b. bedoelde procedure, is ten aanzien van uitnodiging, inschrijving en aanbesteding het bepaalde in artikel 31, derde en vierde lid en artikelen 32 en 33 van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat voor 'aankondiging', bekendmaking' en 'selectieleidraad' moet worden gelezen 'uitnodiging tot inschrijving'. De in artikel 31, derde lid bedoelde uitnodiging tot het doen van een aanbieding bevat voorts de van toepassing zijnde gunningscriteria.

35.3 Indien de aanbestedende dienst toepassing geeft aan de in artikel 34, tweede lid onder c. bedoelde procedure is ten aanzien van uitnodiging, inschrijving en aanbesteding het bepaalde in artikel 29, derde, vijfde en zesde lid, en de artikelen 30 tot en met 33 van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat voor 'aankondiging', bekendmaking' en 'selectieleidraad' moet worden gelezen 'uitnodiging tot het voeren van overleg'. De in artikel 29, derde lid bedoelde uitnodiging tot het voeren van overleg bevat voorts de van toepassing zijnde gunningscriteria.

35.4 Indien de aanbestedende dienst toepassing geeft aan de in artikel 34, tweede lid onder d. bedoelde procedure, bevat de uitnodiging

- a. de nadere criteria op basis waarvan de selectie zal plaatsvinden;
- b. een aanduiding of de procedure wordt vervolgd overeenkomstig het bepaalde in het eerste, het tweede of het derde lid van dit artikel.

De aanbestedende dienst verzendt, uiterlijk gelijktijdig met de uitnodigingen aan gegadigden die voor het vervolg van de procedure zijn geselecteerd, aan de overige gegadigden bericht dat zij niet worden uitgenodigd. In geval een afgewezen gegadigde het oneens is met de afwijzing is het bepaalde in artikel 26, zesde tot en met achtste lid van overeenkomstige toepassing.

Deel IV Overige bepalingen

36 Van toepassing zijnd recht

Op een aanbestedingsprocedure die volgens dit reglement geschiedt, is uitsluitend het Nederlandse recht van toepassing.

37 Beslechting van geschillen

- 37.1** Een geschil tussen de bij de aanbestedingsprocedure betrokkenen, daaronder begrepen een geschil dat door slechts een van de betrokkenen als zodanig wordt beschouwd, dat ontstaat naar aanleiding van de aanbestedingsprocedure waarop dit reglement van toepassing is, wordt beslecht door de bevoegde burgerlijke rechter in de plaats waar de aanbestedende dienst is gevestigd.
- 37.2** Onder betrokkenen, als bedoeld in het eerste lid, wordt tevens verstaan een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid, die zich tot doel stelt zowel de collectieve als de individuele belangen van haar leden te behartigen, voor zover ten minste één of meer van deze leden daadwerkelijk bij de aanbestedingsprocedure is betrokken.

38 Slotbepaling

- 38.1** Gegadigden of inschrijvers zorgen ervoor dat niet in enigerlei vorm geld, goederen of diensten aan personeel van de aanbestedende dienst of door hem ingeschakelde ondernemers wordt aangeboden of verstrekt. Zij zijn verplicht elke vorm van uitlokking daartoe onverwijld aan de directie van de aanbestedende dienst te melden. Op overtreding van deze bepaling is artikel 7, eerste lid, sub c. onder iv., van toepassing.
- 38.2** Gegadigden en inschrijvers zorgen ervoor dat de mededinging tussen hen vrij en eerlijk verloopt. Onderlinge afstemming in het kader van een bepaalde aanbestedingsprocedure – rechtstreeks of middellijk - is verboden. Op overtreding van deze bepaling is artikel 7, eerste lid, sub c. onder iv., van toepassing.
- 38.3** Dit reglement kan worden aangehaald als "Aanbestedingsreglement Nutssectoren 2006", bij afkorting "ARN²⁰⁰⁶".